

Po stopách svatého Vojtěcha.
Antiqua Cuthna 3, 2007,
pp. 15-51

Hnězdno - Cáchy - Řím. Ota III. a kult sv. Vojtěcha (úvahy nad vojtěšskou *Vita prior*)*

JOHANNES FRIED

Není snadné vystoupit ze stínu Georga Heinricha Pertzce, velkého učenca a autokratického vládce nad projektem *Monumenta Germaniae Historica*.¹ Po desetiletí ovládal své impérium, britké a neochvějně apodiktické byly jeho úsudky. Pochyby či dokonce otevřený odpor nebyly trpěny. Proces potlačování odporu obvykle zanechával hluboký otisk v biografích oponentů. Je to znát na textech, které Pertz sám vydal nebo nechal vydat. Nezdědka, a to je třeba ocenit, překonal latku nastavenou svými předchůdci, na druhé straně tím byla trvale potvrzena jeho vláda, zvětčeny jeho chyby a bádání zabředlo v omylech, totiž v bažinaté půdě vlastních předsudků.

Vědu ve skutečnosti ovládají předsudky. Obzvláště historické bádání je v jejich zajetí. Jakkoliv je tato nadvláda nevědecká, odpovídá všeobecně rozšířené praxi. Proti bodcům se vzpíná ten, kdo otrásá starými zavedenými pravdami, kdo zpochybňuje učenecké, vesměs velmi horlivě prosazované či dokonce nacionální historické konstrukty, zkrátka, kdo vztáhne ruku na důvěrné známé předsudky. Jistěže nikdo nechce stavět na bažinaté půdě. Jak se jí však vyhnout, když se všude a neočekávaně otvírá, jak uniknout tomuto přilnavému, stahujícímu a vše pohlcujícímu marastu, když jsme do něj již jednou vstoupili? Jak se v něm cítit nespůj, když jsme se v něm již pohodlně usadili? Předsudky zaslepují, a to tím více, čím zavedenější se zdají být. Zůstávají jako takové, nevysvětlené, na věky neprůhledné a sotva umožní pochopit, jak všechny konstrukty, celá historie, která je na nich vystavěna, ztrácí půdu pod nohama.

Vita prior nepochází z Říma

Vydejme se po stopách jedné z Pertzových obětí: kultu sv. Vojtěcha, jeho původu, rozšíření a rané písemné fixace, tedy kultu světce, jehož kostely byly s oblibou stavěny na malých ostrovech nebo uprostřed bažinatých oblastí.² Až k Pertzovi totiž sahá představa,

* Příspěvek vznikl s laskavým svolením autora jako překlad studie vydané pod názvem *Gnesen - Aachen - Rom. Otto III. und der Kult des hl. Adalbert. Beobachtungen zum älteren Adalbertsleben*, in: Michael BORGOLTE (ed.), *Polen und Deutschland vor 1000 Jahren. Die Berliner Tagung über den »Akt von Gnesen«* [= Europa im Mittelalter, 5], Berlin 2002, s. 235-279. Studie vyvolala v následujících letech rozsáhlou diskusi, která zde nemůže být reflektována.

¹ K Pertzovi Harry BRESSLAU, *Geschichte der Monumenta Germaniae Historica, im Auftrag ihrer Zentraldirektion bearbeitet*, Hannover 1921, s. 143-477; Horst FUHRMANN, »Sind eben alles Menschen gewesen«. *Gelehrtenleben im 19. und 20. Jahrhundert*, München 1996, s. 29-52.

² Srov. k tomu Teresa DUNIN-WAŚOWICZ, *Le culte de saint Adalbert vers l'an 1000 et la fondation de l'église Saint-Adalbert à Liège*, in: *La collégiale Saint-Jean de Liège. Mille ans d'art et d'histoire*, Liège 1981, s. 35-37.

že starší popis života mučedníka z Čech – mladší *Vita* z pera Brunona z Querfurtu není předmětem následujícího výkladu – vznikl v Římě a jejím autorem byl mnich římského kláštera sv. Bonifáce a Alexia na Aventinu, pravděpodobně Johannes Canaparius, pozdější opat tohoto kláštera,³ kde pražský biskup složil své řeholní sliby, poté co uprchl od Vltavy k Tibeře, kde po léta pobýval a jež si patrně zamiloval jako nikdo jiný. Povědomí o Vojtěchovi se tím jaksí stalo součástí římského kontextu, bylo spojováno s římským misijním centrem pro slovanské národy,⁴ bylo prosyceno »římskými« předsudky a šířeno »prořímským« císařem Otou III. Pouze katolický duchovní subregens Augustin Kolberg se následně odvážil odporovat tomuto názoru a pokusil se u *Vita prior* prokázat autorství Brunona z Querfurtu, za jistý považoval i její vznik v italském Monte Cassinu.⁵ Jiní autoři však následovali Pertze ochotně a bez bližšího zkoumání. Tím se stalo, že tento »arciditor« zavedl další generace badatelů do rozlehlých bažinatých končin.

Shrňme si v rychlosti důvody pro Pertzovu autorskou atribuci a lokalizaci. Autor *Vita* jmenuje totiž jak sv. Basíliu, tak sv. Benedikta jako »našeho otce«, což mohlo vzejít pouze z pera mnicha zmíněného kláštera, protože pouze tam můžeme obě řehole sledovat vedle sebe.⁶ Navíc bývá jako argument citována osobně laděná chvála sv. Vojtěcha od adventinského opata Lva a jeho konventu, dále poskytuje *Vita* informace, které mohou pocházet pouze od některého z klášterních bratří, a konečně Johannes Canaparius, alespoň podle bible znalého protestanta Pertze, prozrazuje svoje autorství častými narážkami na Janovo evangelium.⁷ Tento názor je dodnes více méně považován za *communis opinio*, zdá se být veskrze nezpochybnitelný, je však přesto mylný, jak by mělo být s prvními konsekvencemi ukázáno níže. Dokonce i Mathilde Uhlirz, jejíž úsudek autorky uznávaných *Jahrbücher* pro období vlády Oty III. má dozajista značnou váhu,⁸ podlehla

³ Georg Heinrich PERTZ (ed.), *Vita S. Adalberti episcopi* [= Monumenta Germaniae Historica (dále MGH), Scriptorum (dále SS), 4], Hannover 1841 (reprint 1981), s. 574-595, zde s. 574-576.

⁴ Extrémním způsobem tento názor tematizoval Karl BOSL, *Das Kloster San Alessio auf dem Aventin zu Rom. Griechisch-lateinisch-slavishe Kontakte in römischen Klöstern vom 6./7. bis zum Ende des 10. Jahrhunderts. Kulturbewegungen im Mittelmeerraum im archaischen Zeitalter Europas*, in: Hans Georg BECK – Alois SCHMAUS (eds.), *Beiträge zur Südosteuropa-Forschung. Anlässlich des II. internationalen Balkanologenkongresses in Athen, 7. V. – 13. V. 1970* [= Beiträge zur Kenntnis Südosteuropas und des Nahen Orients, 10], München 1970, s. 15-28. Naproti tomu Jean-Marie SANSTERRE, *Le monastère des Saints-Boniface-et-Alexis sur l'Aventin et l'expansion du christianisme dans le cadre de la «Renovatio Imperii Romanorum» d'Otton III. Une révision*, in: *Revue Bénédictine* 100, 1990, s. 493-506.

⁵ Augustin KOLBERG, *Das Lobgedicht auf den heiligen Adalbert*, in: *Zeitschrift für die Geschichte und Alterthumskunde Ermlands* 7, 1879-1881, s. 79-112, 373-598, zde s. 578-595.

⁶ Ponechávám stranou otázku, zda na Aventinu tvořili benediktní s basiliany společný konvent. Rozhodně to popřel Jean-Marie SANSTERRE, *Le monachisme byzantin à Rome*, in: *Bisanzio, Roma e l'Italia nell'Alto Medioevo* [= Settimane di studio del Centro italiano di studi sull'alto medioevo, 34], Spoleto 1988, s. 701-746, zde s. 713, pozn. 28; tomu oponoval Ekkehard EICKHOFF, *Basilianer und Ottonen*, in: *Historisches Jahrbuch* 114, 1994, s. 10-46, zde s. 31-32, pozn. 65. Sám nepovažují argumenty, které přinesl Sansterre, za dostatečně pádné a pro období kolem roku 1000 společně s Eickhoffem rovněž předpokládám přítomnost obou observancí u sv. Bonifáce a Alexia.

⁷ G. H. PERTZ (ed.), *Vita S. Adalberti* (< pozn. 3), s. 574, ř. 30 nn. s poukazem na 15. kapitolu *Vita*.

⁸ Podobně soudili Marcel BECK – Heinrich BÜTTNER, *Die Bistümer Würzburg und Bamberg in ihrer politischen und wirtschaftlichen Bedeutung für die Geschichte des deutschen Ostens* [= Studien und Vorarbeiten zur Germania Pontificia, 3], Berlin 1937, s. 137 n., 140 n.; Walther HOLTZMANN, in: Wilhelm WATTENBACH – Robert HOLTZMANN, *Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter. Die Zeit der Sachsen und Salier*, I, Darmstadt 1967, s. 338 n.; Bernard HAMILTON, *The Monastery of S. Alessio and the Religious and Intellectual*

Pertzovým argumentům.⁹ Rovněž poslední vydavatelka *Vita prior* Jadwiga Karwasińska¹⁰ se – společně s mnoha jinými v závěsu – pohybuje v těchto kolejkách.

Pertz argumentoval na základě vnitřních textových kritérií, nikoliv na základě rukopisného dochování. To v žádném případě nezohlednil v jeho úplnosti.¹¹ Neměl totiž k dispozici ani polovinu z dnes známých třiceti rukopisů a osmi zlomků. Jejich neobvyklé rozšíření nemohl bez znalosti této rozsáhlé rukopisné situace dostatečně docenit, své konstrukty vytvářel nadto v době, kdy nemohl vycházet z rozčlenění rukopisů do mnoha postupem bádání se proměňujících redakcí. Stalo se tak bohužel k velké škodě vědy. Rozšíření vědomostí totiž nedoprovázelo nové zhodnocení problematiky. Učenci zůstávali vězet v marastu tezí, jenž se tím ještě více usadil, přestože dochování – jak ještě uvidíme – ukazovalo zcela jiným směrem. Dokonce i nedávná interpreti životopisů sv. Vojtěcha následovali Pertze slepě a bez ohledu na významné rozšíření rukopisné základny, aniž by zohlednili signály, které vysílá.¹²

Místo náležitěho posouzení rukopisné situace nabídl učený editor Monument úspěchané *petitio principii*, které nebylo o nic pravděpodobnější než jakákoliv jiná hypotéza tohoto druhu. Zakládala se ostatně i na neznalosti základních pramenů. Týmiž čtyřmi argumenty, na které poukázal Pertz, by mohlo být zdůvodněno i autorství Gaudentiovo, o kterém se původně skutečně uvažovalo.¹³ Vojtěchův bratr a společník byl totiž také mnichem sv. Bonifáce a Alexia, k tomu znalec slovanských zemí, očitý svědek Vojtěchova mučednictví a každopádně jeden z nejdůležitějších informátorů o jeho smrti. Ale jeho, Čecha, Pertz ihned zamítl s využitím psychologického argumentu: Gaudentius je ve *Vita* vylíčen s takovou láskou a Vojtěchova smrt oproti tomu s tak malým bratrským pohnutím, že jako autor nepřipadá v úvahu.¹⁴ Krom toho nás nic nenutí k tomu, abychom v jediné kapitole, v níž je zmíněn onen Johannes (kap. 29), hledali autobiografickou výpověď; při bližším pohledu je tomu spíše naopak.¹⁵ Mnich Johannes by se

Renaissance of Tenth-Century Rome, in: *Studies in Medieval and Renaissance History* 2, 1965, s. 265-310, zde s. 290 n.

⁹ Mathilde UHLIRZ, *Die älteste Lebensbeschreibung des heiligen Adalbert*, Göttingen 1957, s. 31 n., 90.

¹⁰ Jadwiga KARWASIŃSKA (ed.), *Sancti Adalberti Pragensis episcopi et martyris Vita prior* [= Monumenta Poloniae historica, Nova series, IV/1], Warszawa 1962, kap. 15, s. 21-23.

¹¹ Pro nejlepší přehled srov. tamtéž, s. V-XLVIII, k tomu Jadwiga KARWASIŃSKA, *Studia krytyczne nad żywotami św. Wojciecha, biskupa praskiego (VI. Przekaz akwizgrański)*, in: *Studia źródłoznawcze, Commentationes* 18, 1973, s. 37-44; znovu TÁŽ, *Święty Wojciech. Wybór pism*, Warszawa 1996, s. 205-214 (citováno podle této verze; za upozornění na tuto publikaci děkuji prof. Stanisławu Trawkowskiemu z Varšavy); Jürgen HOFFMANN, *Vita Adalberti Aquensis*, in: *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters* 57, 2001, s. 157-163. Dále (ještě bez znalosti cášského rukopisu) Jadwiga KARWASIŃSKA, *Les trois rédactions de «Vita I» de S. Adalbert* [= Accademia Polacca di scienze e lettere, Biblioteca di Roma, Conferenze, 9], Roma 1960; TÁŽ, *Święty Wojciech. Wybór pism*, Warszawa 1996, s. 215-238.

¹² Srov. např. Johannes FRIED, *Otto III. und Boleslaw Chrobry. Das Widmungsbild des Aachener Evangeliiars, der »Akt von Gnesen« und das frühe polnische und ungarische Königtum. Eine Bildanalyse und ihre historischen Folgen* [= Frankfurter Historische Abhandlungen, 30], Stuttgart 1989; Knut GÖRICH, *Otto III. Romanus Saxoniarum et Italicus. Kaiserliche Rompolitik und sächsische Historiographie* [= Historische Forschungen, 18], Sigmaringen 1994, s. 42; Gerd ALTHOFF, *Otto III.* [= Gestalten des Mittelalters und der Renaissance], Darmstadt 1996, s. 98; Friedrich LOTTER, *Das Bild des hl. Adalbert in der römischen und der sächsischen Vita*, in: Hans Hermann HENRIX (ed.), *Adalbert von Prag. Brückenbauer zwischen dem Osten und Westen Europas* [= Schriften der Adalbert-Stiftung-Krefeld, 4], Baden-Baden 1997, s. 77-107.

¹³ Srov. A. KOLBERG, *Das Lobgedicht auf den heiligen Adalbert* (◀ pozn. 5), s. 577.

¹⁴ G. H. PERTZ (ed.), *Vita S. Adalberti* (◀ pozn. 3), s. 575, ř. 11 nn.

¹⁵ Již A. KOLBERG, *Das Lobgedicht auf den heiligen Adalbert* (◀ pozn. 5), s. 578-580, kritizoval tento argument, i když se slabými důvody.

narážkou na apoštola Jana a úplným vynecháním skromnostní floskule sám situoval do role vizionáře, a posuzováno v kontextu, kde se nářžka vyskytuje, by se tím povýšil na stejný stupeň jako nový světec, nebo by dokonce spolu s apoštolý a evangelisty zjevoval pravdu. Tedy i v tomto případě nadhodnocení sebe sama, tak či onak málo přesvědčivé.¹⁶ Raně středověký autor by totiž měl být především skromný.

K tomu přistupuje ještě argument založený na tradování textu. Právě v redakci B *Vita prior*, jež pravděpodobně, ne však zcela nepochybně pochází ze sv. Bonifáce a Alexia, což Pertz ještě nerozpoznal, a jíž bude věnována detailnější pozornost níže, je eliminována textová blízkost k evangeliu, což byla pro Pertze nejdůležitější indicie hovořící pro Canapariovo autorství. Zjevně zde totiž o takovém autorství (pokud je vůbec možné redakci B připsat klášteru) vůbec nic netušili.¹⁷ Také Bruno z Querfurtu, který ve své vojtěšské *Vita* spornou pasáž rovněž rozepsal, nepovažoval Johanna, svého někdejšího spolubratra a opata, kterého nejenže dobře znal, ale dokonce se jej dotazoval na sen o Vojtěchově mučednické smrti, za hagiografa.¹⁸ Nic nás nenutí to dělat za něj. I sám Ota III. se s celým svým okolím mohl dozvědět o Johannově vidění. Vědělo se o něm nejen na Aventinu, takže bylo možné o něm psát i za hranicemi Říma.

Pro Canapariovo autorství tedy chybí dostatečná opora. Na základě jediného takřka soudobého svědectví k této otázce ve stručném spisku *Translatio SS. Abundii et Abundantii*, který Ota III. sám prohlásil za zdroj popisu života našeho světce,¹⁹ je ostatně možné připsat *Vita prior* kterémukoliv literátovi z císařova okolí. I přes Pertzovo tvrzení totiž v životopise není ani jediná výpověď, kterou by autor nemohl napsat za pobytu na císařském dvoře. Ani jediná nevybočuje z nejobecnějších vědomostí, jež by si nemohl osvojit nebo získat kterýkoliv důvěrník Oty III. Nádech lokálního městského koloritu Říma, jenž je cítit ve *Vita prior*, nepřesahuje povědomí, jež mohl získat častý a vysoce postavený návštěvník Věčného města. Mladý vládce pěstoval osobní styky s pražským biskupem, znal Gaudentia a žádný z římských klášterů nebyl císařovi bližší než právě sv. Bonifác a Alexius s opatem Lvem. Nic nás tedy nenutí považovat Canaparia za autora. Chybí rovněž důvod umístit autorovo působíště do Říma nebo dokonce do Itálie.

Neexistuje tedy žádný zvláštní důvod pro takové ztotožnění. Domněle nejsilnější argument, odkaz na sv. Basilia, prozrazuje pouze Pertzovo protestantství a z toho vyplývající neznalost benediktinské řehole. Tento argument zcela vyvrátila prozatím poslední editorka *Vita prior* Jadwiga Karwasińska, která v obratu »regulam sancti patris nostri Basilii«, jenž představoval domnělý hlavní důkaz původu *Vita* v místě s Basiliovou řeholí, rozpoznala doslovný citát ze 73. kapitoly Benediktovy řehole.²⁰ Každému »benediktin-

¹⁶ G. H. PERTZ (ed.), *Vita S. Adalberti* (◀ pozn. 3), s. 575, ř. 9 nn. Odkaz na Janovo evangelium (Euang. 19, 26. 35) zde v žádném případě nepomáhá. Autor podobnými slovy líčí tři různá vidění; nic nás neopravňuje, abychom jedno z nich interpretovali jako svědectví o něm samém.

¹⁷ K redakcím *Vita prior* srov. níže pozn. 25 nn. K pochybnostem o původu ze sv. Alexia a Bonifáce srov. pozn. 49 nn. a pozn. 103.

¹⁸ J. KARWASIŃSKA (ed.), *S. Adalberti Vita prior* (◀ pozn. 10), kap. 27, s. 64 n. K místu v textu a jeho významu pro datování redakce B *Vita prior* srov. níže pozn. 107-110. Ke vztahu Brunonovy vojtěšské *Vita* a anonymní *Vita prior* srov. pozn. 99.

¹⁹ Edice viz A. KOLBERG, *Das Lobgedicht auf den heiligen Adalbert* (◀ pozn. 5), s. 517: »Rex [...] in Slavoniam pergīt ad educendas Romam reliquias beati martiris Adalberti. Qui manus eius auferens auro et gemmis mire exornavit et ecclesiam nomini eius inter duos pontes fabricavit et magnae dignitatis redidit, nec non ortum eius, actus et passionem mira arte composuit et in libello scribi fecit.«

²⁰ J. KARWASIŃSKA (ed.), *S. Adalberti Vita prior* (◀ pozn. 10), kap. 15, s. 22, pozn. 81.

skému« mnichovi byl obrat »řehole našeho sv. otce Basilia« totiž důvěrně známý, a to i za předpokladu, že řeholi nikdy nečetl. Vědomosti o ní tedy nutně nemusely pocházet od basiliánského mnicha, a není tedy ani důvod hledat autora vojtěšské *Vita prior* mezi mnichy aventinského kláštera. Z tohoto postřehu však Karwasińska bohužel nevyvodila důsledky pro otázku vzniku. Místo toho se domnívala, že může Pertzův soud potvrdit – a o to hlouběji zapadla do bažiny, kterou založil samotný Pertz. Brzy se k tomu vrátíme. Řím totiž nemůže být na přelomu tisíciletí v žádném ohledu považován za literární centrum, latina jediného soudobého středolatinického kronikáře hodného zmínky, Benedikta od Sv. Ondřeje, je na zcela jiné jazykové úrovni než věty hagiografického spisku. Oba autoři vzešli ze zcela odlišných center vzdělanosti. Také již zmíněný spis *Translatio SS. Abundii et Abundantii*, který vznikl pravděpodobně v raném 11. století v Římě, nám nenabízí pro vojtěšské životy žádný záchytný bod. Svým celkovým rázem působí *Vita prior* v římském prostředí cizorodě, jako »cizí import«, což trefně poznamenal již Walther Holtzmann, ani on však ze svého postřehu nevyvodil důsledky pro původ *Vita*.²¹ Nejsou snad na místě? Neukazují nám snad záchranné lano, s jehož pomocí lze vybědnout z marastu Pertzových hypotéz?

Vnitřní kritéria nás však v této otázce neposunou dále. Musíme se tedy obrátit k textové tradici. Ta je rozsáhlá, značně rozptýlená a může nám poskytnout skutečně rozhodující podněty. Krom toho objevila Karwasińska v tzv. *Antiquum Passionale* cášského mariánského kostela (rkp. G 9) deset let po vydání své edice dosud nepovšimnutou redakci staršího životopisu světce, kterou sice s velkými problémy vtěsnila do vlastního staršího stemmatu, aniž by však opět objasnila další konsekvence.²² Zmíněný liturgický kodex byl vytvořen kolem roku 1200 nebo krátce poté. Nabízí se nám tím jedno z nejstarších dochování *Vita prior* vůbec, k tomu máme další odkaz na původní začlenění do široce pojatého liturgického rámce a – odhlédnuto od jistých odchylek – navíc jeden z nejlepších opisů tohoto životopisu a první dochovaný v Čáchách, kde v rámci svatovojtěšské kanonie vznikl první svatovojtěšský kostel celého křesťanstva²³ a kde pravděpodobně po staletí ležel velmi raný rukopis, pocházející zřejmě ze stejné doby jako *Vita prior*.²⁴ Tento nález nás tedy nutí znovu se zabývat otázkou jejího vzniku a tradování.

²¹ W. HOLTZMANN, in: W. WATTENBACH – R. HOLTZMANN, *Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter* (≠ pozn. 8), I, s. 339.

²² J. KARWASIŃSKA, *Studia krytyczne nad żywotami św. Wojciecha* (≠ pozn. 11), s. 37-44. Tato práce zůstala v Německu do té míry nepovšimnuta, že J. HOFFMANN, *Vita Adalberti Aquensis* (≠ pozn. 11), s. 157-163, mohl rukopis »objevit znovu«. Laskavosti pana Hoffmanna vděčím za včasnou informaci o jeho nálezu i za zprostředkování mikrofilmu s cášským rukopisem.

²³ K založení kostela sv. Vojtěcha v Čáchách srov. Ludwig FALKENSTEIN, *Otto III. und Aachen* [= MGH, Studien und Texte, 22], München 1998, s. 119-124.

²⁴ K údajně ranému rukopisu vojtěšské fundace srov. *Acta Sanctorum* (September VII), Paris – Rom 1867, s. 719-720; J. KARWASIŃSKA, *Les trois rédactions* (≠ pozn. 11), s. 25, pozn. 15; TÁŽ, *Święty Wojciech. Wybór pism* (≠ pozn. 11), s. 102. Není zde pravděpodobně i přes domněnku J. KARWASIŃSKÉ, *Studia krytyczne nad żywotami św. Wojciecha* (≠ pozn. 11), s. 205-210, 213, míněn rukopis cášského mariánského kostela (Ms. G 9). Daniel von Papenbroeck, jenž je původcem informace o ztraceném rukopisu, viděl kodex, který patřil vojtěšskému kostelu (a nikoliv jako G 9 od nepaměti mariánskému) a obsahoval i svatováclavskou *Vita*. Stáří tohoto rukopisu neodhadoval, jak původně napsal, na 600 let, ale opravil se na 700 let. Do příslušné zimní části pasionálu (Ms. G 10) byla sice na přelomu 14. a 15. století připsána svatováclavská *Vita*, avšak oba rukopisy vznikly v různé době a nikdy zjevně netvořily jeden kodex, srov. Odilo GATZWEILER OFM, *Die liturgischen Handschriften des Aachener Münsterstifts* [= Liturgiegeschichtliche Quellen, 10], Münster in Westfalen 1926, s. 53-63 (G 9), zde s. 57, pozn. 1